

U svim se svojim izvodima autor poziva na svoje veće djelo: »De occasionariis et recidivis« (izašlo 1927, XVI 449 kod Marietti-a), koje je stručna kritika pozdravila kao djelo ozbiljno, temeljito i iscrpivo. I autorovo nastojanje, da u rješenju ovih pitanja stupa između rigorizma i laksizma, aplikujući nauku sv. Alfonza našim današnjim prilikama, valja reći, uspjelo je. Kao i u drugim pitanjima, ne će se svatko na vlas uvijek složiti s njegovim rješenjem, ako u pojedinačnoj stvari baci težište na drugu stranu, nego što je baca autor. Ali to nipošto ne smeta, a da se svaki dušobrižnik ovim djelom ne posluži kao sigurnim provodičem u ispovjedaonici.

2. Polazeći od riječi sv. Alfonza: svaki je ispovjednik u stanju ot-sude, koji sjeda u ispovjedaonicu bez dostatnog znanja, autor hoće, da dozove u pamet svakom ispovjedniku, što se ima tražiti od pokornika, da mu ispovijed bude potpuna i s formalne i s materijalne strane. Dodao je par riječi i o pouci, ispitu savjesti, ponavljanju ispovijedi, generalnoj ispovijedi, te jedan niz praktičnih slučajeva, što ih rješava u duhu svojih izvoda. Preporučujemo ovu knjižicu i našim svećenicima, da osvježie i u potpunosti svoje stečeno znanje.

A. Z.

A Lojano Seraphinus: Institutiones theologiae moralis cura P. Mauri a Grizzana editum, vol. II, 8°, str. 679, Taurini 1935, Mario E. Marietti, cijena Lit. 25.

O prvom svesku ovoga djela bilo je govora u našem časopisu (B. S. br. 4/1934). Drugi svezak obuhvata: teološke kreposti, zapovijedi dekaloga, osim šeste i sedme, zatim neke crkvene zapovijedi: o postu i nemrsu, te o cenzuri i zabrani knjiga. Sav je taj materijal iznesen u jednom vrlo preglednom, logički i stvarno raspoređenom obliku, stilom bespri-kornim. Nauka, koju zastupa autor rijetko se gdje dijeli od danas opće usvojenog mišljenja u pitanjima, koja se ovdje obrađuju. I gdje se autor odvađa od drugih, kao na pr. u pitanju restrictio mentalis, dobrim razlozima zastupa svoje mišljenje.

Manje mi se sviđa zastupanje misli: da je hipnotizam per se illicitus; što nema savremenih izvoda glede rata prema modernom oružju; da pitanja iz V. zapovijedi (o samoubijstvu, abortusu, sterilizaciji i sl.) nisu obrađena više i sa socijalnog gledišta, koje dijelom utječe i na moralnu ocjenu čina.

Ali u glavnom i u pojedinim dijelovima, koji su ovdje izneseni, djelo zaslužuje svako priznanje. Ponavljam, što sam rekao za prvi svezak: ono ne ide za tim, da se istakne originalnošću, nego se ističe solidnošću nauke i preglednom razdiobom gradiva.

A. Ž.

Behn, Siegfried, Einleitung in die Metaphysik, 8°, XVI—327 S. Freiburg i. Br. 1933, Herder. Stoji 6,80 ili vezano 8,40 maraka.

Przywara, Erich, S. J., Analogia entis. Metaphysik. I Prinzip. 8°, XVI—154 S. München 1932, Kösel — Pustet. Stoji vezano 6,20 maraka.

1. — Pod skromnim naslovom »uvod u metafiziku« objelodanio je pisac ovo djelo kao pripremu na veći sistematski prikaz čitave metafizičke nauke. Pozivajući se na pouzdanost zdravog razuma razlikuje »prapredmete« (3—42) prije svega u smislu znakova, pojmova i takozvanih predmeta.

Zatim daje opet po sudu zdravog razuma razdiobu svih mogućih »predmeta« i njihovih međusobnih odnošaja, a da se pri tome ne poziva, kako veli, na njihovu evidenciju. Cijeli taj prvi dio knjige je teško razumljiv. Njegova se vrijednost sastoji osobito u tome, što se iz piščevog razlaganja vidi, koliko se često u jeziku kao takvom »talože« suptilne filozofske misli. Ta okolnost, koje si pisac — kako nam se čini — nije direktno svijestan u mnogom pogledu opravdava mogućnost, da se čovjek pri filozofiranju poziva na općenito usvojeno jezično oblikovanje kao na izraz opće čudi. Jedno psihološko ispitivanje ove činjenice bilo bi danas poželjno.

Nadalje pisac duhovito i dosta svestrano obrađuje »sumnju 20. vijeka« (43—57), te u savremenom jeziku odgovara na današnje poteškoće skepticizma. U svom kritičkom »preistraživanju« (58—135) govori o evidentnim sudovima, o prvim principima, o predmetima koji »važe«, o idealnim predmetima, o činjenicama i o eksperimentu. Pri tumačenju prvih principa smeta neodređenost piščevih »kategorijalnih« funkcija, za koje nije jasno što imaju da znače. Da li česti primjeri iz matematike i geometrije uistinu služe željenoj svrsi, o tome se može s pravom sumnjati.

Osnovni problemi metafizike (136—239), naročito dijelovi o istini, životu i duši, su pregnantno, ali vrlo zorno i vješto obrađeni. To isto važi o kratkom nacrtu metafizičke antropologije (240—247). Najbolje je piscu uspio zadnji dio o slobodi i o dokazima za opstojnost Božju (248—321). U empiričko-metafizičkoj sintezi prikazuje problem slobode kao jedno od najdubljih pitanja o »podrijetlu«. Ali i ovdje se ne radi o zadnjim rješenjima, nego samo o tome da se odstrane najglavnije neumjesne poteškoće. Iz istog razloga pisac ne razvija direktno dokaze za egzistenciju Boga, nego više sa mačelnog gledišta govori o njihovoj mogućnosti i vrijednosti. Zaključna riječ (322—327) posvećena je raznim primjedbama k jednoj takvoj filozofiji povijesti, kojoj bi uspjelo da vodeći računa o svim oblicima čovječje problematike odgovori na zadnje i najdublje pitanje, na pitanje o smislu života.

Kao cjelina spada ovo djelo među najbolje filozofske publikacije zadnjega decenija.

2. — »Analogija entis« je najoriginalnije i ujedno najteže djelo ovog odličnog katoličkog filozofa naših dana. Ono je plod dvadesetgodišnjeg intenzivnog zanimanja za najosnovnija pitanja čovječjeg mišljenja, u prvom redu za misaono i stvarno jedinstvo filozofije i teologije kao i za najintimniji odnošaj između bitnosti (essentia) i bića (esse). Osnovna i značajna misao, koja se već u ranijim piščevim djelima stalno vraća, je analogia entis — češće dakako pod drugim imenom, t. j. kao »dinamička polarost« ili »jedinstvo napetosti« ili »stalna promjena«. U ovom djelu je pisac tu misao konačno tematski obradio i istovremeno opravdao kao formalni princip sveukupne strukture bilo koje metafizike. S jedne strane htio je dati kritički prolegomenon k »pratradiciji«, koja počinje s Platonom, te preko Aristotela i sv. Augustina svršava sa sv. Tomom. Ali s druge strane upušta se i u indirektnu kritiku modernih filozofa (naročito Kanta,

Hegela, Schelera, Husserla i Heideggera) i teologa (Kierkegaarda i K. Bartha).

U kritičko-sistematskoj sintezi, kojoj naravski prethodi suptilna analiza, upozorava pisac onda na mnogostruku analognost, koju susrećemo na svakom koraku dosljednog filozofskog mišljenja. U prvom odsjeku (3—63) pokazuje to za metafiziku »uopće«, a u drugom odsjeku (65—154) za »ovu« metafiziku. Analogia entis slijedi iz svega kao onaj oblik osnovnog principa, koji je najvjerniji izraz nerazrješivog jedinstva »meta-noetičke i meta-ontičke metafizike«, te ujedno sjedište i čvor sve filozofske problematike. — U narednom i zaključnom svesku, za koji pisac još ne zna kad će ga moći objelodaniti, obradit će »sadržajnu stranu« metafizike i analogije.

Knjiga pretpostavlja u čitaocu solidnu verziranost u filozofskim sistemima. Uz to je jezik vrlo pregnantan i težak, naročito uslijed piščevog samostalnog stvaranja novih izraza.

Dr. Vilim Keilbach.

Papini: »Gog«, Prijevod Ive Lendića. Pogovor prof. M. Ujevića. Oprema K. Ružičke. Izdanje »Knjižnice Dobrih Romana«, Zagreb (Trg Kralja Tomislava 21). Strana 240. Cijena Din 40.—.

Giovani Papini opće je s pravom priznati prvak među savremenim talijanskim književnicima, i po svojoj je živosti, originalnosti i duhovitosti, postao poznat čitavome svijetu. Najduhovitije i najsmjelije Papinijevo djelo jest »Gog«, koje je odlično preveo mladi naš književnik Ivo Lendić. Papini je u Gogu dao zapiske jednog polubarbara-poluludaka i iznio grku satiru na suvremenu stvarnost i na njezine pretstavnike sviju područja. (Gog se susreće na pr. s Fordom, Ghandijem, Einsteinom, Lenjinom, Wilsonom, Shawom i t. d., i t. d. Ako se ova Papinijeva satira ozbiljno i objektivno vagne, onda se mora priznati, da je pisac tu s puno znanja, duha, oštine opažanja i invencioznosti, dao nemilu sliku, koja mora svakog ozbiljnog čitaoca zaprepastiti i dovesti na misao, da je put savremene civilizacije opasan i poguban. A to je bila i namjera Papinijeva, koji hoće da detronizira naduvene savremene kritike starih vrednota i da baš njih sramotno razgoli i pokaže njihovu plitkost, a da uputi u vrednote veće i trajnije ma ne bile one u ovaj čas »u modi«. Ovo će djelo zato s najvećim interesom biti primljeno i od hrvatske intelektualne javnosti, kako je primljeno i u čitavom svijetu.

»**Rivista di filosofia neoscolastica**«, što je sada izdaje katolička univerza presv. Srca Isusova u Milanu navršila je 25 godina svoga opstanka i plodonosnoga rada. Tom je zgodom posebnim pismom na rektora i urednika o. Gemellija od 18. listopada 1934. sv. otac Pijo XI. čestitao i pohvalio ovo nastojanje, koje je pokazalo zdrave rezultate na polju kršćanske filozofije u Italiji. »Maxima itaque laus commentariis istis tribuenda est, quod tantum veritatis lucem et splendorem inter sapientiae cultores propagaverit et catholicae istius universitatis primum germen existens, tot